

Ο Εθελοντισμός ως καλός «οιωνός»

Βασιλική Μπαρκούκη
Μέλος της ΑΛΛΗΛΟΝ
Μεταπτυχιακή φοιτήτρια / MS student

Περίληψη

Στη ζωή όλων μας έχει “εισβάλλει” η έννοια της Βιωσιμότητας, πώς όμως ο καθένας από εμάς σκέπτεται και πράττει προς όφελός της ; Ποιες είναι πραγματικά βιώσιμες τακτικές για την ελληνική επικράτεια και ταυτόχρονα “παγκόσμιας εμβέλειας” ; Κατά πόσο επηρεάζουν τον μέσο Έλληνα πολίτη και τον “εσώτερο” κόσμο του ; Ο Εθελοντισμός υπήρξε, είναι και θα παραμείνει βασικό “συστατικό” για την “ανάκαμψη” της ψυχολογίας του ατόμου, αλλά και για την ψυχική ολοκλήρωσή του.

Εισαγωγή

Όντας ένα από τα ιδιαίτερα αναπτυγμένα -φιλοξενούμενα- είδη αυτού του πλανήτη, ο άνθρωπος καλείται να χρησιμοποιεί την διανοητική αλλά και σωματική του ικανότητα - όχι μόνο προς όφελός του- αλλά και στις «εξωτερικές» επαφές του. Η κοινωνικότητα του ατόμου «ανοίγει το δρόμο» σε τακτικές όπως η συνεχής επιθυμία του προς επεξεργασία και κατανόηση διαφόρων φαινομένων και συνθηκών, προς αναζήτηση απαντήσεων σε θέματα που αφορούν στη φιλοσοφία ή την επιστήμη, προς εκτεταμένη ανάλυση και επεξήγηση του περιβάλλοντός του.

Κατά την πάροδο των τελευταίων δεκαετιών η έννοια της “βιωσιμότητας” έχει «εισέλθει» στη ζωή καθενός από εμάς (G. Palmer, 1992;). Λόγω των ραγδαίων τρεχουσών εξελίξεων, των φυσικών φαινομένων και της επιστήμης, καταλογίζεται ως ευρέως αντιληπτή, διακριτή και απαραίτητη η κατανόηση αυτών αλλά και η «επείγουσα» ανεύρεση αποτελεσματικών «διεξόδων». Η αντιμετώπιση των εν λόγω φαινομένων δεν ωφελεί μόνον το

ανθρώπινο είδος, αλλά πρωτίστως το φυσικό περιβάλλον στο οποίο «φιλοξενείται» εκείνο και τα υπόλοιπα ζώντα είδη. Η εξυπηρέτηση των αναγκών αυτού του πλανήτη, που αποτελεί βασική «κατοικία» των ανθρώπων κάθε κράτους, έθνους ή φυλής, κρίνεται απαραίτητη.

Πώς θα μπορούσαμε να ορίσουμε τη “βιωσιμότητα” ή αλλιώς “αιφορία” ; Πληθώρα ερευνητών και επιστημόνων αποδίδουν -ξεχωριστά ο καθένας- έναν διαφορετικό ορισμό, με την πλειοψηφία αυτών να συναινούν στην ολιστική διατύπωση παραγωγικών προτύπων με πολλά και διαφορετικά «ενσωματωμένα» οφέλη. Κρίνεται ορθή η “απονομή” του όρου αυτού στον βέλτιστο συνδυασμό Οικονομικού, Κοινωνικού και Φυσικού περιβάλλοντος, με σκοπό την ευημερία των ατόμων, από τα οποία και προήλθε ο αντίστοιχος όρος.

Μέσω του θεμελιώδους αυτού συνδυασμού, τα οφέλη για τον άνθρωπο προβλέπεται να είναι πολλαπλάσια, όχι μόνο από οικονομική, αλλά και από την κοινωνική σκοπιά, δίχως όμως να «καταπονούνται» τα συμφέροντα των μελλοντικών γενεών.

Καθώς όμως, οι κοινωνικές συνθήκες παραλλάσσονται, τα κοινωνικά οφέλη διαφοροποιούνται, τα περιβαλλοντικά και τα οικονομικά οφέλη ακολουθούν. Αποτέλεσμα αυτών των εναλλαγών είναι οι διαφορετικοί ορισμοί που αποδίδονται στην έννοια “βιωσιμότητα”, ή αλλιώς “αιφορία”, με την πλειοψηφία των οποίων να δίνει έμφαση στην δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να δεχθούν «αναλλοίωτη» την προσφορά των πόρων, είτε φυσικών είτε ανθρώπινων, και να προβούν στην αξιοποίηση αυτών. Ως αποτέλεσμα, η έλλειψη ενός σαφούς ορισμού έχει «οδηγήσει» στην περιορισμένη εφαρμογή κατάλληλων και βιώσιμων πρακτικών ως προς την κάλυψη των τρεχουσών αναγκών (Dixon and Fallon, 1989;), με αυτόν

να μην αποδίδεται ειδικά σε περιβαλλοντικό ή μη παράγοντα, παρά στον συνδυασμό του συνόλου των παραγόντων που αφορούν στην επιβίωση των διαφόρων -ανά τον κόσμο- πληθυσμών.

Στόχο των επιστημόνων δεν αποτελεί μονάχα η θεωρητική προσέγγιση του θέματος, παρά η πρακτική εφαρμογή όσων την ορίζουν, με την άποψη αυτή να υποστηρίζεται όχι μόνο από ειδικούς και ακαδημαϊκούς, αλλά και από κοινωνικές οργανώσεις ή άτομα υπό τις προαναφερθείσες ανησυχίες. Ανάλογες πρωτοβουλίες για την «επανένωση» των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πρακτικών, κρίνεται απαραίτητο να ληφθούν. Στην πραγματικότητα, τέτοιες «κινήσεις» αποτελούν το έναυσμα, ή αλλιώς την «εναρκτήρια οδό», πάνω στην οποία θα μπορέσει η επιστήμη της βιωσιμότητας να «ορθοποδήσει» και να «εξελιχθεί». Όπως μάλιστα έχει προαναφερθεί και σε προηγούμενη επιστημονική μελέτη, “any foreseeable sustainable state will be the result of interactions between organizations, individuals, societies and states” (Gray, 2010; p. 57).

Με σκοπό να επιτευχθεί ο απώτερος σκοπός, χρειάζεται να πραγματοποιηθούν μικρές - αλλά σημαντικές- αλλαγές σε μικρότερη κλίμακα. Επομένως, αποβλέποντας στην προστασία και την ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος κατά μία ευρύτερη και πιο συλλογική έννοια, κύριο μέλημα χρειάζεται να αποτελέσει η μεμονωμένη και ενδότερης ανασκόπησης δράση των μικρότερων μονάδων. Επιχειρήσεις που «αναλώνονται» στην εξεύρεση και εφαρμογή των ιδανικών -σύμφωνα με προσωπικά αλλά και συλλογικά συμφέροντα- δράσεων και καινοτομιών, σε συνδυασμό με «περιβαλλοντικά ενημερωμένους» και δραστήριους πολίτες, αποτελούν «βασικό πλώνα» της βιώσιμης ανάπτυξης. Δράσεις των επιχειρήσεων, αποβλέποντας στη “βιώσιμη” αξιοποίηση πόρων και «προσκλήσεις» προς το κοινό, αναμένεται να αποτελέσουν “κρουνό” μεγάλης αξίας. Μαζί με της περιβαλλοντική ανάπτυξη, θα «επέλθει» και η οικονομική -και συνεπώς κοινωνική- εξέλιξη. Ξεκινώντας από τα μικρότερης εμβέλειας κοινά, τους εγχώριους καταναλωτές, όμως αποσκοπώντας -όπως ήδη συμβαίνει- σε μεγαλύτερου μεγέθους ομάδες ανθρώπων, όπως η παγκόσμια κοινότητα, ο κλάδος των επιχειρήσεων «κτίζει» γερά θεμέλια για τη μελλοντική της ύπαρξη -καθώς και συνύπαρξη με μέλη της Εθνικής κοινότητας, σε συνεργασία με τα οποία αναμέ-

νεται να συμβάλλουν -σε μεγάλο βαθμό- προς ένα “βιώσιμο μέλλον”.

Συμβάλλοντας με δικές του γνώσεις και πράξεις, καθείς από εμάς καθίσταται ικανός να επιφέρει μεγάλες αλλαγές. Η συνεργασία αυτών των ομάδων θα αποτελούσε μία εκ των βέλτιστων, καθώς η συνύπαρξη ατόμων-μελών μικρών και μεγαλύτερων (Εθνική κοινότητα) ομάδων «εγκυμονεί» πλήθος αποτελεσματικών δράσεων ως προς την επίτευξη βέλτιστων θεωριών προς την “Περιβαλλοντική-βιώσιμη ανάπτυξη”. Η συνέργεια αποτελεί το βασικό στοιχείο σε μία τέτοια προσπάθεια, καθώς άτομα με διαφορετικό υπόβαθρο, αναμένεται να συντελέσουν από κοινού στη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για το τρέχον -ανά περίπτωση- πρόβλημα.

Ο Εθελοντισμός ως ίαση, ψυχολογική επιρροή και εκπαιδευτική βάση

Ορίζουμε τον Εθελοντισμό ως τις πρακτικές τις οποίες ακολουθούμε αυτοβούλως, χωρίς το κίνητρο της υλικής ανταμοιβής προς προσωπικό όφελος. Αντίθετα, η ενταύθα παροχή υπηρεσιών ή/και υλικών αγαθών αποσκοπεί στο κοινωνικό-συλλογικό συμφέρον. Δεν συγκαταλέγεται στις «υποχρεώσεις» ενός ατόμου, αλλά έχει ως βάση του την αυτόβουλη συμμετοχή του ενεργού πολίτη σε ενέργειες προς τη βελτίωση ζητημάτων διαφορετικής προέλευσης. Όχι μόνο σε καταστάσεις που χαρακτηρίζονται ως «επείγουσες» αλλά και σε ανεξάρτητες χρονικές περιόδους, ένας εθελοντής δρα χωρίς να αναμένει κάποιου είδους «αντάλλαγμα». Η ανιδιοτελής αυτή βοήθεια, φέρει ως άμεσο αποτέλεσμα την «κάλυψη» ορισμένων ψυχολογικών αναγκών του «κοινωνικού όντος», δηλαδή του ανθρώπου. Η εθελοντική συμμετοχή και δράση δίνει της ευκαιρία στο άτομο να “μεταβεί” από το στάδιο της ατομικότητας και του εγωιστικού της «περιβλήματος» σε αυτό της ομαδικότητας, της συνεργασίας και της «ανακωχής», με απώτερο στόχο την επίτευξη ενός κοινού για όλους σκοπούς.

Κάθε ένας από εμάς, αργά ή γρήγορα, νιώθει την ανάγκη να αποτελεί μέλος ενός συνόλου. Μέσα σε μία ομάδα, έχει τη δυνατότητα να εμπλακεί σε δράσεις και μέσω αυτών να εκφράσει τα πιο βαθιά -αλτρουιστικά αισθήματά του. Μεγάλες ή μικρές ηλικίες αποτελούν «συστατικό» των ομάδων, με την κάθε κατηγορία να αποδίδει διαφορετικού τύπου και βαθμού οφέλη. Νεαρής ηλικιακής ομάδας άτομα, θα μπορούσαν να κατα

ταχθούν στην ομάδα της άμεσης επίδρασης, καθώς είναι -εν μέρει- ευκολότερο να διεισδύσει κανείς στον «εσωτερικό» τους «κόσμο». Σε δράσεις όπως αυτές του εθελοντισμού, δίνονται αρκετές πιθανότητες επιρροής της ψυχολογίας και της συνακόλουθης συμπεριφοράς τους. Από την άλλη πλευρά, ομάδες ατόμων που ανήκουν σε μεγαλύτερη κλίμακα ηλικιών, μπορούν με αυτόν τον τρόπο να «ανακτήσουν» επιθυμητές -αλλά μη πραγματοποιημένες- βλέψεις τους. Στις προαναφερθείσες κατηγορίες, συγκαταλέγεται και το αντίκτυπο του εθελοντισμού στην καθημερινότητα και την ψυχολογία των ατόμων που αντιμετωπίζουν οποιουδήποτε είδους δυσκολία να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο (“εξάρτηση”, σωματική ή ψυχική αναπηρία).

Προτεινόμενες πρακτικές, Προβλεπόμενα αποτελέσματα

Ο Εθελοντισμός είναι “καρπός καλής θέλησης”. Οποιοσδήποτε αποσκοπεί σε ένα καλύτερο και ευνοϊκότερο μέλλον, δεν μπορεί παρά να δώσει έμφαση στη σημασία του εθελοντισμού.

Αποτελώντας βάση για το ξεκίνημά της παιδικής ηλικίας ενός ατόμου, μπορεί κανείς να «προβλέψει» το θετικό αντίκτυπο στην μελλοντική ζωή του ίδιου αλλά και όσων εκείνο συναναστρέφεται. Το αίσθημα της “κοινωνικής αποδοχής” είναι ένα από τα βασικά οφέλη που θα προκύψουν από τη συμμετοχή σε εθελοντικές ομάδες, με αυτό να «καταλαμβάνει μία από τις πρώτες θέσεις» στον «αγώνα» για την ψυχική του ολοκλήρωση.

Ο Εθελοντισμός συνδέεται άρρηκτα με τα όνειρα ενός ατόμου. Οι τομείς δραστηριοποίησής του είναι απεριόριστοι, δίνοντας στο άτομο της δυνατότητα να προσβλέπει σε προσωπική -αλλά και κοινωνική- «ανέλιξη». Οι απόψεις που αφορούν στην εμπλοκή του ατόμου σε εθελοντικές δράσεις από μικρή ηλικία ποικίλουν, με κύριο όμως άξονα τα προτερήματα αυτής της εμπλοκής. Οι ξεχωριστές εμπειρίες, τα νέα ενδιαφέροντα και οι η απόκτηση πλήθους γνώσεων (κοινωνική αλληλεγγύη, προσφορά, τρόποι συμπεριφοράς, «ανάδειξη κλίσεων» κτλ.), όλα «συμπράττον» στην ανάπτυξη ενός ατόμου «απαλλαγμένου» από διακρίσεις και προκαταλήψεις.

Μέσω, λοιπόν, πλήθους εκπαιδευτικών

δράσεων με στόχο την εμπλοκή των ατόμων σε εθελοντικές ομάδες, το αποτέλεσμα θα «υπερνικήσει» κάθε είδους αίσθημα εγωισμού και ατομικότητας. Ο «επαναπροσδιορισμός» της εκπαίδευσης ως μία ευρύτερη έννοια θα συμβάλει στην ορθότερη διαπαιδαγώγηση των ατόμων, αποβλέποντας σε μία «εξέχουσα» κοινωνία.

Επίλογος

Υπό τις συνθήκες του καπιταλιστικού συστήματος, το κίνημα του εθελοντισμού συμβάλλει άμεσα και σε σημαντικό βαθμό στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής, δίχως «ιδιαίτερο» κρατικό κόστος. Οι συνήθεις πρακτικές συνεχώς αποδεικνύουν την «εξέχουσα» συνδρομή της ανιδιοτελούς βοήθειας προς το κοινωνικό σύνολο. Θέλοντας, όμως, να «διαφύγουμε» της αναφοράς στο “οικονομικό κέρδος” του εθελοντισμού και τον «επαναπροσδιορισμό» του σε «υποκατάστατο» του κοινωνικού κράτους, εστιάζουμε στην ιδιαίτερη σημασία του εθελοντισμού στην ψυχική μας υγεία και ευημερία. Η κινητοποίηση της κοινωνίας σε θέματα που «άπτονται» της κοινωνικής «επαγρύπνησης» και αντίστοιχης ενεργοποίησης -το φαινόμενο του εθελοντισμού, στις μέρες μας- αποτελεί «κινητήρια δύναμη» για τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και της υγείας του ατόμου.

Βιβλιογραφία

About—HeinOnline. (n.d.). Retrieved November 12, 2023, from <https://home.heinonline.org/?PageSpeed=noscript>

Gray, R. (2010). A Re-Evaluation of Social, Environmental and Sustainability Accounting An Exploration of an Emerging Trans-Disciplinary Field Sustainability Accounting, Management and Policy Journal, 1, 11-32. - References—Scientific Research Publishing. (n.d.). Retrieved November 13, 2023, from [https://www.scirp.org/\(S\(lz5mqp453edsnp55rrgjt55.\)\)/reference/referencespapers.aspx?referenceid=3102092](https://www.scirp.org/(S(lz5mqp453edsnp55rrgjt55.))/reference/referencespapers.aspx?referenceid=3102092)

What Is Sustainability? A Review of the Concept and Its Applications | SpringerLink. (n.d.). Retrieved November 12, 2023, from https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-02168-3_2